

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.2.17>
УДК 338.43:658.15

Наталія Ярославівна ПЕТРИШИН

к. е. н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4642-1778>
e-mail: natalia.y.petryshyn@lpnu.ua

Ілля Вадимович ЗАЄЦЬ

здобувач, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5862-3337>
e-mail: illia.v.zaiets@lpnu.ua

Тарас Олександрович МАРТИНЮК

здобувач, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0793-9941>
e-mail: Taras.O.Martyniuk@lpnu.ua

Назар Романович ОРИЩИН

здобувач, Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4051-4720>
e-mail: Nazar.R.Oryshchyn@lpnu.ua

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ АГРОПІДПРИЄМСТВ: АНАЛІЗ ДОХОДІВ, ПРИБУТКОВОСТІ ТА РИНКОВОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ

Фінансова стійкість аграрного сектору України є визначальним фактором його стабільного розвитку в умовах економічної нестабільності, воєнних ризиків та змін на світових ринках. У статті проаналізовано динаміку доходів, прибутковості та ринкової капіталізації агропідприємств, визначено основні фінансові виклики, пов'язані з логістичними обмеженнями, підвищенням витрат та зниженням інвестиційної привабливості. Запропоновано заходи зі зміцнення фінансової стійкості через диверсифікацію ринків, інвестиції в переробку, покращення логістичної інфраструктури та розширення фінансових механізмів підтримки.

Ключові слова: агропідприємство, Україна, фінансова стійкість

ВСТУП

Агропромисловий комплекс (АПК) є одним з ключових секторів економіки України, забезпечуючи значну частку валового внутрішнього продукту, валютних надходжень та робочих місць [1; 2]. В умовах глобальних економічних змін, воєнних викликів та нестабільності фінансових ринків особливої уваги набуває питання фінансової стійкості аграрних підприємств. Здатність підприємств функціонувати у кризових умовах, підтримувати ліквідність, забезпечувати прибутковість та залучати інвестиції визначає перспективи розвитку аграрного сектору.

Фінансова стійкість агропідприємств є складною категорією, яка включає в себе аналіз доходів, прибутковості та ринкової капіталізації. Зокрема, прибутковість визначає ефективність операційної діяльності, а ринкова капіталізація відображає рівень довіри інвесторів до підприємства [3]. Важливими факторами, що впливають на фінансову стабільність, є зміни в аграрній політиці, доступ до фінансових ресурсів, валютні коливання, логістичні проблеми та глобальна конкуренція.

Останні роки стали серйозним випробуванням для АПК України. Війна суттєво вплинула на фінансову ситуацію в секторі, спричинивши зниження рентабельності, скорочення доступу до міжнародних ринків капіталу та зростання витрат на логістику. Водночас, попри складні умови, українські аграрні компанії демонструють високу адаптивність до змін, впроваджуючи нові фінансові стратегії та оптимізуючи структуру витрат.

МЕТА роботи – дослідити фінансову стійкість україн-

ських аграрних підприємств (АП) шляхом аналізу їхніх доходів, прибутковості та ринкової капіталізації. Розглянуто основні тенденції змін у фінансових показниках агрокомпаній, оцінено ключові виклики та визначено перспективи забезпечення фінансової стабільності у майбутньому.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для оцінювання фінансової стійкості АП застосовано методи: статистичного аналізу – для дослідження доходів, прибутковості та ринкової капіталізації, порівняльного аналізу – для визначення динаміки змін, коефіцієнтного аналізу – для оцінювання рентабельності та ліквідності, а також системного аналізу – для виявлення впливу макроекономічних факторів. Це дало змогу визначити ключові виклики та шляхи зміцнення фінансової стабільності сектору.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансові результати АП залежать від багатьох факторів, включаючи врожайність, світові ціни на агропродукцію, витрати на виробництво та рівень державної підтримки. Основні фінансові показники, які відображають стан аграрного сектору, включають загальний дохід, операційний прибуток, чистий прибуток та рентабельність.

Динаміка доходів підприємств аграрного сектору. Протягом 2010-2022 рр. спостерігалися значні коливання у доходах підприємств, що працюють у сфері сільського господарства, лісового господарства та рибальства. Пік доходів зафіксовано у 2021 р., після чого

спостерігалось суттєве зниження через воєнні дії та порушення логістичних ланцюгів. Загальну динаміку доходів АП України за цей період подано на рис. 1, що демонструє як позитивні періоди зростання, так і різкі спади внаслідок кризи.

Прибутковість аграрного виробництва. Прибутковість АП значно залежить від врожайності, витрат на виробництво, рівня державної підтримки та світових цін на продукцію. Аналіз прибутковості основних зернових та олійних культур показує значні зміни в останні роки. За даними рис. 2, найбільш прибутковими культурами залишаються соя та ріпак, тоді як виробництво кукурудзи та ячменю у 2022–2023 рр. було менш вигідним через зростання витрат.

У тваринницькому секторі також спостерігалися значні

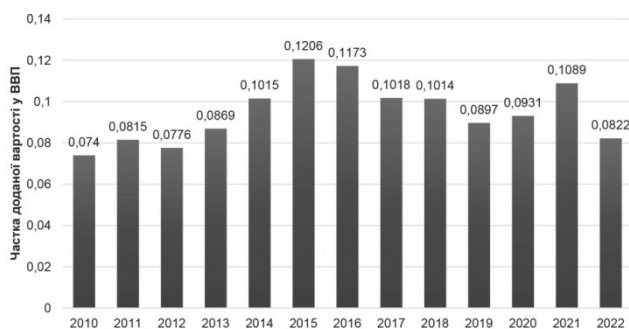

Рис. 1. Динаміка доходів аграрного сектору України (2010–2022 рр.) (побудовано авторами за даними [4])

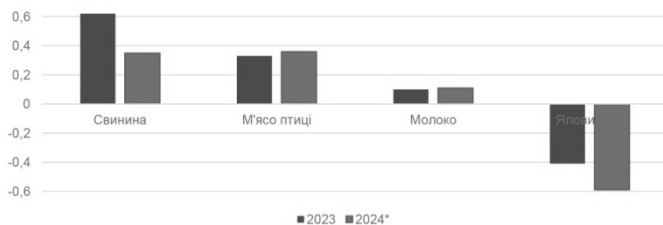

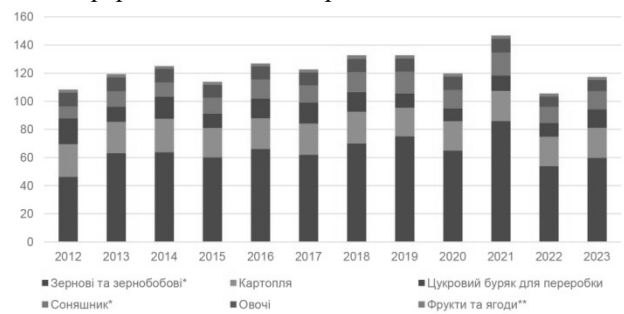
Рис. 3. Прибуток від тваринництва в Україні 2023-2024 рр., за продуктами (побудовано авторами за даними [4])

Попри виклики, багато агропідприємств змогли залучити інвестиції завдяки адаптації бізнес-моделей, розширенню виробництва та оптимізації витрат. Однак доступ до міжнародних ринків капіталу залишається складним, що обмежує можливості масштабування та розвитку [5].

Перспективи забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору. Фінансова стійкість аграрного сектору України значно залежить від здатності підприємств адаптуватися до сучасних викликів, включаючи економічну нестабільність, воєнні ризики, зміну ринків збуту та підвищення вартості ресурсів [6]. Одним із ключових напрямів забезпечення фінансової стабільності є диверсифікація джерел доходу та ринків збуту. Традиційно українські агропідприємства орієнтувалися на ринки ЄС та Китаю, проте у сучасних умовах необхідно розширювати торговельні відносини з країнами Африки, Близького Сходу та Латинської Америки. Вихід на нові ринки не лише дасть змогу зменшити

коливання у фінансових показниках. За даними рис. 3, найбільшу прибутковість у 2023 р. демонструвало виробництво свинини, тоді як виробництво яловичини залишалося збитковим. Очікується зростання прибутковості виробництва птиці, що пояснюється високим внутрішнім попитом та експансією на зовнішні ринки.

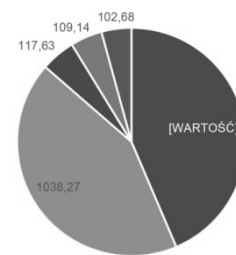
Ринкова капіталізація та інвестиційна привабливість агросектору. Ринкова капіталізація АП є важливим показником їхньої фінансової стійкості та інвестиційної привабливості. У 2023 р. найбільші українські аграрні компанії, такі як Kernel та МНР, продемонстрували високу капіталізацію, що свідчить про відносну стабільність аграрного сектору навіть в умовах війни. На рис. 4 подано дані про ринкову капіталізацію провідних аграрних холдингів України.

*У вазі після очищення та сушіння.

** З загальної площі насаджень. Дані не включають регіони, які не контролюються урядом України.

Рис. 2. Прибутковість сільськогосподарського виробництва в Україні (2012–2024) (побудовано авторами за даними [4])

• Kernel • МНР • Ovostar Union • Industrial Milk Company (IMC) • Astarta

Рис. 4. Ринкова капіталізація найбільших аграрних компаній України (2023) (побудовано авторами за даними [4])

залежність від окремих країн-імпортерів, а й сприятиме стабілізації валютних надходжень у довгостроковій перспективі.

Не менш значущим аспектом забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору є модернізація логістичної інфраструктури. Блокада чорноморських портів та руйнування транспортної інфраструктури у 2022 р. змусили аграріїв шукати альтернативні шляхи експорту, зокрема через дунайські порти, залізничне сполучення з ЄС та використання балтійських портів. Для зміцнення фінансової стабільності необхідно продовжувати розвиток цих напрямів, інвестуючи у розширення потужностей західних прикордонних терміналів, оптимізацію логістичних маршрутів та залучення міжнародних партнерів до розвитку портової інфраструктури. Скорочення логістичних витрат стане одним із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності української агропродукції на міжнародних ринках.

Значну роль у стабілізації фінансового стану АП

відіграє доступ до фінансових ресурсів та кредитування. Умови воєнного часу значно ускладнили отримання банківських позик, що змушує аграріїв шукати альтернативні механізми фінансування. Запровадження більш гнучких державних програм підтримки, зокрема доступного кредитування малого та середнього агробізнесу, створення фондів гарантування ризиків та впровадження механізмів аграрних розписок, може суттєво посилити фінансову стабільність галузі. Крім того, співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як Світовий банк чи Європейський банк реконструкції та розвитку, може сприяти залученню довгострокових інвестицій у розвиток сільського господарства.

Окремим важливим питанням є підвищення ефективності використання ресурсів, зокрема землі, води та добрив. Застосування інноваційних агротехнологій, точного землеробства, автоматизації виробничих процесів, а також цифрових технологій у сільському господарстві дасть змогу зменшити витрати, підвищити врожайність та оптимізувати витрати на виробництво. Інвестування у зрошувальні системи та новітні методи оброблення ґрунту також сприятиме підвищенню фінансової стійкості аграрних підприємств, особливо в умовах зміни клімату та збільшення періодів посухи.

Крім технологічних інновацій, важливим складником фінансової стійкості є забезпечення ефективної державної політики у сфері аграрного бізнесу. Надання податкових пільг, субсидій на виробництво, а також створення сприятливого регуляторного середовища дасть змогу стимулювати розвиток галузі та залучати

інвестиції. Важливим аспектом також є страхування сільськогосподарських ризиків, що допоможе аграріям зменшити вплив несприятливих природних умов чи глобальних криз на фінансовий стан підприємств.

Так, забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору потребує комплексного підходу, що включає розширення ринків збуту, інвестування у переробну промисловість, покращення логістичної інфраструктури, доступ до фінансування та впровадження сучасних технологій. Успішна реалізація цих заходів дасть змогу українським агропідприємствам не лише стабілізувати своє фінансове становище, а й забезпечити конкурентоспроможність на світовому ринку у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість аграрного сектору України є критично важливою для економічної стабільності країни, особливо в умовах війни та глобальних ринкових викликів. Аналіз фінансових показників свідчить про значні коливання доходів та прибутковості агропідприємств, що зумовлені змінами у логістиці, підвищенням витрат та зниженням доступу до міжнародних фінансових ресурсів. Попри труднощі, українські аграрні компанії демонструють високу адаптивність, шукаючи нові ринки збуту та оптимізуючи витрати. Подальший розвиток фінансової стабільності агропідприємств залежить від інвестицій у переробну промисловість, розширення логістичних можливостей та підтримки державних програм кредитування.

Список використаних джерел

1. Bashynska I., Kichuk Y., Danylyuk S., Bessarab, A., Levytska L., Zaitsev O. Smart Agro-Clustering Based on the Chain "Education-Science-Business" for Sustainable Development. *Journal of Agriculture and Crops*. 2020. No. 8(3). pp. 208-215. URL: <https://doi.org/10.32861/jac.83.208.215>
2. Дяченко М., Жмуденко В. Аграрний сектор України: поточний стан та його відновлення в умовах трансформаційних змін. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56.
3. Dooranov A., Doroshkevych K., Cherkasova S., Skasko O., Malynovska Y., Malynovskyy Y. Assessment and forecasting of the effectiveness of the agricultural company's innovation and foreign economic activity strategy. *Journal of Agriculture and Crops*. 2023. No. 9(1). pp. 78–84.
4. Statista. 2024. Agriculture in Ukraine. *Statistics report on agriculture in Ukraine*. URL: <https://www.statista.com/study/168023/agriculture-in-ukraine/>
5. Алмашій Я.І., Чабан Н.Б. Закордонний досвід інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку аграрного сектору України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2024. № 2(64). С. 32–38.
6. Кваша С., Павленко О., Клементьєв Д. Нові тренди в обсягах виробництва валової і товарної продукції аграрного сектору України за категоріями виробників та ринками продукції. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-8>

References

1. Bashynska I., Kichuk Y., Danylyuk S., Bessarab, A., Levytska L., Zaitsev O. Smart Agro-Clustering Based on the Chain "Education-Science-Business" for Sustainable Development. *Journal of Agriculture and Crops*. 2020. No. 8(3). pp. 208-215. URL: <https://doi.org/10.32861/jac.83.208.215>
2. Diachenko M., Zhmudenko V. Agricultural sector of Ukraine: current state and its recovery under transformational changes. *Economy and Society*. 2023. No. 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-8> (in Ukrainian).
3. Dooranov A., Doroshkevych K., Cherkasova S., Skasko O., Malynovska Y., Malynovskyy Y. Assessment and forecasting of the effectiveness of the agricultural company's innovation and foreign economic activity strategy. *Journal of Agriculture and Crops*. 2023. No. 9(1). pp. 78–84.
4. Statista. 2024. Agriculture in Ukraine. *Statistics report on agriculture in Ukraine*. URL: <https://www.statista.com/study/168023/agriculture-in-ukraine/>
5. Almashii Y.I., Chaban N.B. Foreign experience in investment support for the strategic development of Ukraine's agricultural sector. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. 2024. No. 2(64). pp. 32–38 (in Ukrainian).
6. Kvasha S., Pavlenko O., Klementiev D. New trends in the production volumes of gross and marketable agricultural products in Ukraine by producer categories and product markets. *Economy and Society*. 2024. No. 66. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-8> (in Ukrainian).

Nataliia PETRYSHYN

PhD in Economics, Associate Professor, Acting Head of the Department, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4642-1778>

e-mail: natalia.y.petryshyn@lpnu.ua

Illia ZAIETS

postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5862-3337>

e-mail: illia.v.zaiets@lpnu.ua

Taras MARTYNIUK

postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0793-9941>

e-mail: Taras.O.Martyniuk@lpnu.ua

Nazar ORYSHCHYN

postgraduate student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4051-4720>

e-mail: Nazar.R.Oryshchyn@lpnu.ua

FINANCIAL STABILITY OF UKRAINIAN AGRICULTURAL ENTERPRISES: ANALYSIS OF REVENUE, PROFITABILITY, AND MARKET CAPITALIZATION

Introduction. The financial stability of Ukraine's agricultural sector is a critical factor in ensuring its resilience amid economic instability, rising production costs, and war-related challenges. The sector remains one of the main contributors to the country's GDP, foreign exchange earnings, and employment. However, recent disruptions in logistics, increased costs of production, and reduced access to international capital markets have significantly impacted agricultural enterprises. Given these challenges, assessing the financial health of Ukrainian agribusinesses is essential for determining future strategies for economic recovery and sectoral growth.

The purpose of the paper is to analyze the financial stability of Ukraine's agricultural enterprises by examining key indicators such as revenue, profitability, and market capitalization.

Results. The analysis demonstrates significant fluctuations in the financial performance of Ukrainian agricultural enterprises over recent years. The sector experienced strong revenue growth until 2021, driven by high global demand and favorable export conditions. However, the war in 2022 led to a sharp decline in revenue due to blocked Black Sea ports, rising transportation costs, and infrastructure destruction. Profitability has been directly affected by increased production expenses and disruptions in supply chains. Key trends in the market capitalization of leading agribusiness companies indicate that investor confidence has declined, yet some enterprises have managed to stabilize due to market diversification and cost optimization. The research findings suggest that enhancing financial stability requires improving logistical efficiency, increasing investment in processing facilities, and expanding access to financing.

Conclusion. Ensuring the financial stability of Ukraine's agricultural sector requires a comprehensive approach that includes market diversification, investment in value-added production, improved infrastructure, and enhanced financial mechanisms. Strengthening state support programs, fostering international partnerships, and optimizing resource management will help mitigate economic risks and sustain agricultural development.

Keywords: agribusiness, financial sustainability, Ukraine